

Τζελίνα Χαρλαύτη
Διευθύντρια Ινστιτούτου Μεσογειακών
Σπουδών - ΙΤΕ

Η Τζελίνα Χαρλαύτη είναι Διευθύντρια του Ινστιτούτου Μεσογειακών Σπουδών του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας στην Κρήτη από το 2017. Αποφοίτησε από το Πανεπιστήμιο Αθηνών και ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στα πανεπιστήμια του Καίμπριτζ (M.Phil.) και της Οξφόρδης (D.Phil.). Ξεκίνησε την ακαδημαϊκή καριέρα της ως λέκτορας στο Πανεπιστήμιο Πειραιά (1990-2003), συνέχισε στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο (2003-2019) και από το 2019 είναι καθηγήτρια στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Έχει διατελέσει Πρόεδρος του Τμήματος Ιστορίας του Ιονίου Πανεπιστημίου (2004-2008), Πρόεδρος της International Maritime History Association (2004-2008). Το 2009 ήταν Visiting Fellow στο

All Souls College του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, το 2008 Alfred D. Chandler, Jr., International Visiting Scholar στο Business History Program του Harvard Business School, το 1999 Honorary Research Fellow στο Institute of Maritime Studies στο Greenwich University στο Λονδίνο και το 1998 επισκέπτρια καθηγήτρια στο Memorial University of Newfoundland στον Καναδά). Έχει δημοσιεύσει 31 βιβλία σε αγγλικούς, καναδικούς και ελληνικούς εκδοτικούς οίκους και πάνω από 70 άρθρα σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους στα ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά, γερμανικά και ρωσικά. Το τελευταίο της βιβλίο είναι η Ιστορία Επιχειρήσεων Ωνάση, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης 2023.

Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών

Εξειδικευμένες τεχνολογίες για Αρχαιολογικούς χώρους, Μνημεία, Φυσικούς Πόρους

Το Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών δημιουργήθηκε το 1985 και ξεκίνησε τις εργασίες του στο Ρέθυμνο το 1986, στην πόλη που φιλοξενεί τη Φιλοσοφική Σχολή και τη Σχολή Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης. Κύρια αποστολή του είναι η πρωτογενής έρευνα στην ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας, καθώς και ευρύτερα, της νοτιοανατολικής Ευρώπης, της ανατολικής Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας σε διάφορες ιστορικές περιόδους από την προϊστορική στην σύγχρονη εποχή. Έχει διακριθεί στη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών στην ιστορική αρχειακή έρευνα και στην παροχή ενός ευρέος φάσματος εφαρμοσμένης έρευνας με εξειδικευμένες τεχνολογίες που εστιάζει σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και φυσικούς πόρους.

Το 2023 βρίσκει το Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών με έντεκα ερευνητικές ομάδες στην έρευνα για την Ιστορία, τον Πολιτισμό και την εφαρμογή νέων τεχνολογιών σε αυτές. Είναι το μοναδικό ερευνητικό ή πανεπιστημιακό Ινστιτούτο ανθρωπιστικών επιστημών στην Ελλάδα (και πιθανώς στην Ευρώπη) με επτά επιχορηγήσεις κύρους από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Έρευνας (ERC) και επιπλέον των είκοσι ερευνητικών προγραμμάτων χρηματοδοτούμενων από διεθνείς, εθνικούς και ιδιωτικούς πόρους.

Οι ερευνητικοί άξονες εντοπίζονται σε τρεις κατευθύνσεις: 1) Μεσογειακή Ιστορία, 2) Μεσογειακό Πολιτισμό, 3) Γεωπληροφορική για Πολιτιστική Κληρονομιά και Περιβάλλον, με τις παρακάτω ερευνητικές ομάδες:

Μεσογειακή Ιστορία

- Οθωμανική ιστορία
- Ιστορία πόλεων, διασποράς και μετανάστευσης
- Μεσογειακή και παγκόσμια οικονομική και κοινωνική ιστορία
- Ναυτιλιακή Ιστορία
- Ιστορία Τεχνολογίας

Μεσογειακός Πολιτισμός

- Ελ Γκρέκο - Ιστορίας Τέχνης
- Ιστορία Θεάτρου
- Εικόνας, Ήχου και Κίνησης
- Αρχαίος και Βυζαντινός Κόσμος
- Γλώσσα και λογοτεχνία

Γεωπληροφορική, Πολιτιστική Κληρονομιά και Περιβάλλον

- Γεωφυσική, δορυφορική τηλεπισκόπηση και αρχαιοπεριβάλλον

Το ΙΜΣ-ΙΤΕ ευτύχησε σε Διευθυντές με όραμα. Ο πρώτος του Διευθυντής Γρηγόρης Σηφάκης (1986-1992) με σπουδές στην Αγγλία στο αρχαίο θέατρο ώθησε την έρευνα πάνω στη θεατρολογία, τον κινηματογράφο, την μουσικολογία, και την ιστορία τέχνης, όλα καινούργια επιστημονικά πεδία για τη χώρα όταν ξεκίνησε το ΙΜΣ. Στην συνέχεια ο επόμενος Διευθυντής ο αρχαιολόγος Θανάσης Καλπαζής (1993-2008) με σπουδές στη Γερμανία, καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης, σφράγισε με την παρουσία του το ΙΜΣ το 1992 δημιουργώντας το 1996 το Εργαστήριο Γεωφυσικής, Δορυφορικής Τηλεπισκόπησης και Αρχαιοπεριβάλλοντος όπου συναντάται η Αρχαιολογία με τις φυσικές επιστήμες και την πληροφορική για νέου τύπου μεθοδολογία έρευνας στην Αρχαιολογία και μέσα από την Ιστορία του Τοπίου. Ο τρίτος Διευθυντής, ο ιστορικός Χρήστος Χατζηιωσήφ (2009-2016) με σπουδές στη Γερμανία και τη Γαλλία έδωσε ώθηση στις ιστορικές σπουδές και πιο συγκεκριμένα στην οικονομική ιστορία, τη βιομηχανική ιστορία, και την ιστορία

τεχνολογίας. Η τέταρτη Διευθύντρια, η ιστορικός Τζελίνα Χαρλαύτη (από το 2017 μέχρι σήμερα και η μόνη γυναίκα Διευθύντρια στο ΙΤΕ τα τελευταία 40 χρόνια) συνέχισε την ώθηση όλων των ομάδων στην ιστορία και τον πολιτισμό δημιουργώντας και το μόνο Κέντρο έρευνας Ναυτιλιακής Ιστορίας στην Ανατολική Μεσόγειο.

Η παραγωγή και το «Επιχειρείν»

Η κύρια παραγωγή των Ερευνητών του ΙΜΣ είναι οι δημοσιεύσεις που αφορούν εκατοντάδες βιβλία πλέον, και χιλιάδες άρθρα, κεφάλαια σε βιβλία και πρακτικά συνεδρίων σε τουλάχιστον 10 γλώσσες. Το ΙΜΣ έχει επίσης δική του σειρά ηλεκτρονικών αλλά και έντυπων εκδόσεων βιβλίων που χρηματοδοτούνται κυρίως από τα ερευνητικά του προγράμματα ή βιβλίων με ανοικτή πρόσβαση από διεθνείς εκδοτικούς οίκους. Οργανώνει συστηματικά διαλέξεις για το επιστημονικό κοινό και εκδηλώσεις για το ευρύτερο κοινό σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Για παράδειγμα κατά την περίοδο 2018-2022 διοργανώθηκαν συνολικά 80 εκδηλώσεις, συνέδρια και εργαστήρια, διαλέξεις και εκθέσεις στις οποίες συμμετείχαν 360 επιστήμονες από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Από τη δεκαετία του 1990 μέχρι σήμερα το Κέντρο Ιστορίας Τέχνης Ελ Γκρέκο του ΙΜΣ-ΙΤΕ διοργανώνει ή συμμετέχει σε διοργάνωση εκθέσεων με την Εθνική Πινακοθήκη, το Μουσείο Μπενάκη, την Εθνική Βιβλιοθήκη κ.ο.κ.

Το ΙΜΣ-ΙΤΕ αναλαμβάνει παραγωγικά έργα από ιδιωτικούς φορείς. Για παράδειγμα, το Κέντρο Ναυτιλιακής Ιστορίας (ΚΝΙ) του ΙΜΣ-ΙΤΕ έχει αναλάβει στο διάστημα 2017-2024 το έργο καταγραφής και ταξινόμησης του Αρχείου Ωνάση και χρηματοδοτείται από το Ίδρυμα Ωνάση. Το ΚΝΙ του ΙΜΣ-ΙΤΕ έχει επίσης επεκταθεί στην εκλαϊκευση της ιστορικής γνώσης μέσα από τη δημιουργία εκπαιδευτικών παιχνιδιών όπως το «SeaLit. Μεσογειακά Πλοία και εμπόριο στον μακρύ 19ο αιώνα» (2023) το οποίο πωλείται στα κεντρικά βιβλιοπωλεία της χώρας. Επίσης συμμετέχει στη δημιουργία εκθέσεων με επιχειρήσεις. Στις 28 Ιουνίου 2024 εγκαινιάστηκε η κινητή έκθεση «Εικονικού μουσείου» για τα ιστορικά ελληνικά ιστιοφόρα του 19ου αιώνα, την ιστορία της ελληνικής ναυτιλίας και της ναυπηγικής στο κτήριο του ΙΜΣ με τίτλο «Από τον Αϊνά στην Πλώρη. Ιστιοφόρα του 18ου και 19ου αιώνα». Η έκθεση είναι αποτέλεσμα του προγράμματος ΕΠΑνΕΚ του Ινστιτούτου Μεσογειακών Σπουδών-ΙΤΕ σε συνεργασία με το Τμήμα Μηχανικών Σχεδιασμού Προϊόντων και Συστημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου, του Λαογραφικού Εθνολογικού Μουσείου Μακεδονίας Θράκης και της Εταιρείας Tetragon A.E. μελετητική και κατασκευαστική Ανώνυμος Εταιρεία.

Ο τομέας της Οθωμανικής Ιστορίας αναλαμβάνει

παραγωγικά έργα μετάφρασης Οθωμανικών Αρχείων όπως πρόσφατα από το Δήμο Ύδρας ή την Μονή Παναγίας Σουμελά. Επιπλέον, πρόσφατα προχώρησε και σε θεατρικές παραγωγές μέσα από αραστή συνεργασία επιστημόνων και καλλιτεχνών, όπως η παράσταση «Αϊσέ» (συμπαραγωγή των ερευνητικών προγραμμάτων GHOST και JaNet του ΙΜΣ-ΙΤΕ με την ομάδα Splish Splash) που πρωτοπαρουσιάστηκε στη Φορτέτσα του Ρεθύμνου τον Ιούνιο 2022 και αργότερα σε Θέατρα των Αθηνών.

Η άλλη σημαντική παραγωγική δράση του ΙΜΣ-ΙΤΕ είναι από το Εργαστήριο Γεωφυσικής Δορυφορικής Τηλεπισκόπησης και Αρχαιοπεριβάλλοντος, το οποίο διεξάγει γεωφυσικές έρευνες, παρέχοντας υπηρεσίες χρησιμοποιώντας τον εξειδικευμένο εξοπλισμό του και το κινητό εργαστήριο του ΙΜΣ σε Εφορίες Αρχαιοτήτων ανά την Ελλάδα και διεθνώς. Οι γεωφυσικές διασκοπήσεις σε αρχαιολογικούς χώρους έκαναν αποτελεσματικότερες τις ανασκαφικές δραστηριότητες εφόσον σε συνδυασμό με τη δορυφορική τηλεπισκόπηση συνεισφέρουν στο έργο της χαρτογράφησης του υπεδάφους των αρχαιολογικών χώρων αλλά και της προστασίας των μνημείων. Επιπλέον, το Εργαστήριο έχει συνεργασία με παραγωγικούς φορείς παρέχοντας υπηρεσί-

ες κατά την διάρκεια υλοποίησης τεχνικών έργων για την κατασκευή τμημάτων της Εθνικής Οδού Αθήνας-Θεσσαλονίκης & Αττικής Οδού (ΑΓΕΤ-ΗΡΑΚΛΗΣ), την διάνοιξη του Προαστιακού (ΕΡ-ΓΟΣΕ Α.Ε., Κ.Ι. Σαραντόπουλος Ltd - METON Ltd, TEAB A.E.), την κατασκευή νέας ξενοδοχειακής μονάδας στο νομό Μαγνησίας (Doxiadis Associates/ ABP PLUS International S.A.), τη γεωφυσική διασκόπηση για τον εντοπισμό αρχαιοτήτων στα πλαίσια της ανάπλασης της παραλιακής λεωφόρου στο Μπεντενάκι Ηρακλείου (Οργανισμός Λιμένος Ηρακλείου), τη γεωφυσική μελέτη υπεδάφους για την ανέγερση ξενοδοχειακής μονάδας στο Πάνορμο Ρεθύμνου (ΤΡΟΥΛΗΣ ΑΕΞΤΕ), την εκτεταμένη μαγνητική χαρτογράφηση στην Νεάπολη Πάφου στο πλαίσιο αναπτυξιακών και οικιστικών προγραμμάτων (Nearpolis Development Propertied Ltd), τη χαρτογράφηση αρχαιολογικών δομών στο πλαίσιο ανάπλασης οδικών αρτηριών στο Δήμο Χερσονήσου (Δήμος Χερσονήσου & Λιμενικό Ταμείο Χερσονήσου), τη γεωφυσική έρευνα σε αστικό περιβάλλον κατά μήκος κατασκευής υδραυλικών δικτύων (ΜΕΤΑΚ Μυτιλιναίος), τη γεωφυσική διερεύνηση στο πλαίσιο μελέτης για την κατασκευή νέας οδικής αρτηρίας Γαράζο-Ανώγεια (ΓεωΣύνολο) κ.ο.κ.

